

Stanovisko Asociácie priemyselných zväzov a dopravy
na rokovanie HSR SR dňa 21. 8. 2023

Prerokovanie sumy mesačnej minimálnej mzdy na rok 2024 (podľa § 7 ods. 3 zákona č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde: „Ak sa zástupcovia zamestnávateľov a zástupcovia zamestnancov nedohodnú na určení sumy mesačnej minimálnej mzdy do 15. júla, prerokuje ju Hospodárska a sociálna rada Slovenskej republiky do 31. augusta.”)

1. Postoj APZD k návrhu zákona

APZD navrhuje:

- **určiť výšku sumy mesačnej minimálnej mzdy na rok 2024 v zmysle zákona** (t j. 57 % priemernej mesačnej mzdy spred dvoch rokov, resp. 744 eur),
- **dodržať dohodu sociálnych partnerov uzavretú na ich rokovaní o minimálnej mzde v roku 2022 a odpojiť príplatky od minimálnej mzdy a určiť ich fixnou výškou,**
- **zvážiť úplne zrušenie stupňov náročnosti práce,** ktoré už nezodpovedajú súčasným požiadavkám či trendom, ani základnému princípu minimálnej mzdy.

Zdôvodnenie postoja APZD

Zachovať vzorec na určenie výšky MM ako 57 % priemernej mzdy spred dvoch rokov:

- už dnes sa pohybuje na úrovni odporúčanej smernicou EÚ o minimálnych mzdách,
- ale v porovnaní s okolitými krajinami má SR tento pomer najvyšší,
- je dokonca vhodné zvážiť jeho zníženie aspoň na úroveň 55 %, aby sme sa minimálne priblížili k úrovni priamej konkurencie – prípadné zvyšovanie je pre ekonomiku SR rizikové.

Odpojiť príplatky:

- **opätovné napojenie príplatkov na výšku minimálnej mzdy považujeme za porušenie dohody sociálnych partnerov,** ktorá má byť bezvýhradne akceptovaná a to každou politickou entitou,
- **napojenie robí systém opätovne nepredvídateľným a zvýšilo náklady nasledovne:**
 - o v roku 2023 o 70 mil. € v súkromnom a o 20 mil. € vo verejnom sektore,
 - o v roku 2024 to bude celkom o ďalších 180 miliónoch €,
- **aj v tomto prípade Slovensko poskytuje oproti iným krajinám viac typov príplatkov a často aj vo vyššom percente.**

Zvážiť zrušenie stupňov náročnosti práce:

- zavedený systém je zastaraný – nereflektuje na požiadavky súčasnosti a príchod nových zručností a technológií, ktoré môžu náročnosť vykonávanej práce posunúť nižšie či vyššie,
- alternatívne ich zmeniť do podoby novej EÚ smernice o rovnakom odmeňovaní mužov a žien alebo za prácu rovnakej hodnoty, ktorú musí SR transponovať,
- sú okrem Českej republiky ojedinelým právnym predpisom v rámci celej EÚ,
- dlhodobo spôsobujú zjavnú aplikačnú nejasnosť zaradenia pozícií do jednotlivých stupňov,
- Medzinárodná organizácia práce (MOP) ich už viackrát zhodnotila ako neštandardné, nad rámec funkcie minimálnej mzdy ako takej a rovnaký postoj k nemu zastáva dodnes,
- štandardom krajín s vyššou mierou flexibility je ponechať ďalšie stupne odmeňovania na kolektívne vyjednávanie – tým podporujú rozvoj sociálny dialóg, zatiaľ čo SR všetko riadi zákonom.

VÝCHODISKÁ

2. Riziká vysokej minimálnej mzdy – zistenia INESS a NBS

- **robí nezamestnaných nezamestnateľnými** – najmä zaostávajúce regióny majú vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných s nízkym vzdelaním – produktivita ich práce nedosahuje úroveň nákladov mzdy - Lučenec, Revúca, Rimavská Sobota, Bardejov, Kežmarok, Prešov, Vranov nad Topľou, Košice – okolie, Michalovce a Trebišov,
- **citlivosť zaostalejších regiónov na výšku mzdových nákladov potvrdzujú aj skúsenosti** počas COVID-19, ktoré prakticky okamžite pristúpili k prepúšťaniu zamestnancov s vedomím, že ich šanca na nájdenie si zamestnania je veľmi nízka,
- priamo **ohrozuje odvetvia s nízkou pridanou hodnotou** – ich ekonomická situácia nebude udržateľná a zaniknú, ale nový objem investícií prichádza nedostatočne,
- **rastie rýchlejšie ako produktivita práce** – od roku rastie 4-násobne rýchlejšie, zamestnanci sú pridrahí a stávajú sa odkázaní na sociálny systém, dlhodobo nezamestnaní strácajú vyhliadky na nájdenie zamestnania,
- **zvyšovanie nákladov odčerpáva z investičného potenciálu spoločností** – nemajú kapacity pre svoj rozvoj a investovanie, neobnovujú technológie a postupy, čím sa ich produktivita ďalej spomaľuje – slovenskí zamestnanci budú stále vykonávať nízkoproduktívne práce za nízku mzdu,
- **fakticky brzdí celú ekonomiku** – vyšší podiel spoločností v ekonomike disponujúcich zdrojmi na inovácie znamená zvyšovanie HDP celej krajiny, vyššia ekonomická výkonnosť potiahne mzdy sama nahor – slovenské firmy nemajú finančné kapacity na zavádzanie inovácií a dokonca ich v tom nepodporuje ani štát.

3. Minimálna mzda – odporúčané úrovne podľa EÚ

- Európska únia vo svojej smernici okrem iného odporúča porovnávacie indikátory – **60 % z mediánovej mzdy alebo 50 % priemernej mzdy**,
- súčasný vzorec (57 % z priemernej mzdy) vychádza z priemernej mzdy spred dvoch rokov,
- ak však posúdime výšku priemernej mzdy platnú v danom roku s výškou minimálnej mzdy platnou v danom roku dostaneme hodnotu 50 % – **Slovensko pri súčasnom nastavení už dosahuje odporúčanú hranicu v smernici EÚ**,
- v porovnaní s inými krajinami EÚ je však pomer u nás prívysoký:

Krajina	Výška priemernej mzdy 2022	Výška minimálnej mzdy 2022*	Pomer v % 2022
Slovensko	1 304 €	646 €	50%
Nemecko	4 168 €	1 730 €	42%
Rakúsko	4 540 €	nezavedená	N/A
Česko	1 501 €	655 €	44%
Poľsko	1 368 €	642 €	47%
Maďarsko	1 059 €	504 €	48%
Luxembursko	5 143 €	2 313 €	45%
Francúzsko	3 526 €	1 646 €	47%

Vlastný prepočet z národných údajov.

- ak by sme chceli dosiahnuť pomer platný napríklad v Nemecku bol by náš vzorec približne na úrovni 49 % z priemernej mzdy spred dvoch rokov.

4. Aktuálny ekonomický vývoj – údaje NBS

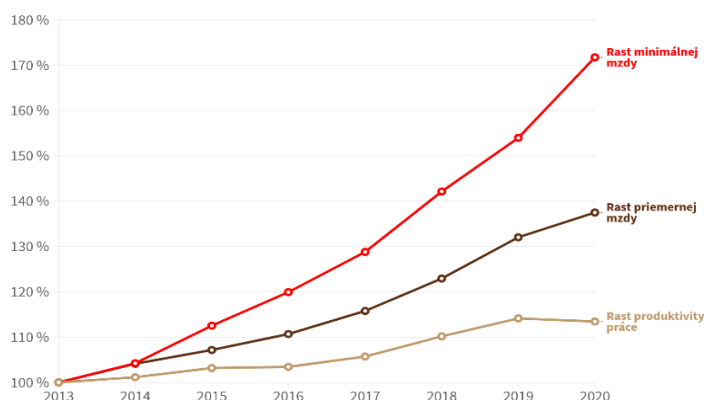
- je spomalený ale pozitívny,
- paradoxne k nemu prispela najmä súkromná spotreba a čiastočne investície (eurofondy) – **domácnosti reálne zvyšovali svoje nákupy a to aj napriek vysokej inflácii** (zdroj NBS),
- ekonomický rast mohol byť vyšší, ak by neprišlo k obmedzeniu vývozu energeticky náročnej výroby kovov pre vplyv vysokých cien vstupných energií – správna štátna pomoc by prispela k lepším ekonomickým vyhladkam.

Parita kúpnej sily a Chudoba

- ekonomický vývoj SR je oproti iným krajinám nižší a naše HDP na obyvateľa (parita kúpnej sily) dosahuje len 67 % z priemeru EÚ (v roku 2021 to bolo 69 %),
- vyšší pokles parity kúpnej sily nastal napríklad v Luxembursku, Česku, Nemecku či Francúzsku,

- napriek nízkej kúpnej sile sme krajinou s najnižším rizikom príjmovej chudoby v celej EÚ¹,
- strata ekonomického výkonu je spôsobená charakterom hospodárstva a výkonom menej produktívnych činností o čom hovorí aj spomalenie rastu produktivity v poslednej dekáde,
- miera rastu minimálnej mzdy je v priemere rýchlejšia ako rast priemernej mzdy, produktivity a paradoxne aj reálnych miezd – zvyšovanie MM nemá priamy efekt na kvalitu života,
- Slovensko čelí relatívne vysokému nárastu nákladov práce a daňovému a odvodovému zaťaženiu práce – zníženie konkurenčnej investičnej schopnosti,
- naproti tomu **nemáme zavedené podporné opatrenia pre nízkopríjmové skupiny** ako napríklad zníženie daní a odvodov, ktoré sú bežne využívané vo vyspelých krajinách, ktoré ich považujú za investíciu do podpory zamestnania a nie ako stratu príjmu rozpočtu.

Kumulatívny rast produktivity práce, priemernej mzdy a minimálnej mzdy v SR za roky 2013-2021

Zamestnanosť

- pozitívnym vplyvom inflácie je, že dostáva na trh práce aj osoby, ktoré sa nachádzali mimo neho – zvyšuje sa miera zamestnanosti osôb v produktívnom veku,
- v 2023 bude **dopyt po zamestnancoch slabnúť** pre rast nákladov a pre nízku produktivitu – firmy budú citlivejšie na ďalší rast nákladov,
- v 2024 sa už očakáva zvýšenie dopytu po pracovníkoch – vysoká inflácia a akútny nedostatok pracovnej sily budú tlačiť na rast miest – **uplatní sa prirodzený trhový mechanizmus**, ktorý sa premietne aj do zvyšovania minimálnej mzdy v ďalšom období – nie sú potrebné umelé zásahy.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230614-1>

Inflácia

- miera inflácie kulminuje – aktuálne už klesla pod 10 %,
- **paradoxne bola spotreba domácnosti doteraz vysoká a potiahla tak ekonomiku** – spotreba sa síce prechodne spomalí, ale trh práce prirodzene a sám zvýši rast reálnych miezd,
- inflácia služieb sa vplyvom rastu mzdových a iných vstupných nákladov zrýchlila – ani zníženie niektorých typov DPH nepomohlo a ceny naďalej rástli – bola zvolená nevhodná politika štátu,
- doteraz infláciu ovplyvňovali vonkajšie faktory (ceny energetických a poľnohospodárskych komodít) – jej charakter sa zmení na vnútorný a vysokú úroveň inflácie bude udržiavať pokles dopytu a nárast miezd – **zvyšovanie mzdových nákladov bude mať priamy efekt na udržanie vysokej úrovne inflácie v budúcnosti** – tlak je potrebné čo najskôr zmierniť.

5. Pozícia Slovenska v rámci krajín EÚ podľa údajov EUROSTATu

- úroveň ekonomickej aktivity je tretia najnižšia v EÚ,
- napriek nízkej ekonomickej aktivite sú odmeny zamestnancov na tom lepšie (siedma najnižšia minimálna mzda v EÚ),
- SR patrí medzi TOP 5 krajín najmenej ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením v rámci EÚ,
- výška minimálnej mzdy dnes dosahuje viac ako 50 % z mediánovej mzdy a aj 60 % z priemernej mzdy – ide stále o najvyšší pomer spomedzi krajín V4,
- podľa štúdie Paying Taxes z PwC z roku 2020 má Slovensko aj štvrté najvyššie daňové a odvodové zaťaženie práce v krajinách EÚ.

Slovenská minimálna mzda:

- zjavne **nie je podhodnotená, je na správnej úrovni**, ak nie ešte o niečo vyššie,
- jej výška **nespôsobuje žiadne sociálne nepokoje** v spoločnosti,
- minimálna mzda má iný problém – **to je privysoký daňový klin** – je príliš zaťažená daňami a odvodmi.

Ukazovateľ	Pozícia SR spomedzi krajín EÚ
Parita kúpnej sily (HDP na obyvateľa – úroveň ekonomickej aktivity) ²	3. najslabšia ekonomika v EÚ

² https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=GDP_per_capita,_consumption_per_capita_and_price_level_indices#Price_levels_in_Europe

Spotreba na obyvateľa (materiálny blahobyt domácností) ³	3. najslabšia spotreba v EÚ
Cenová úroveň ⁴	10. najnižšia cenová úroveň v EÚ
Ohrozenie chudobou alebo sociálnym vylúčením ⁵	5. krajina s najnižším rizikom chudoby v EÚ
Minimálna mzda ⁶	7. najnižšia minimálna mzda v EÚ
Priemerná mzda ⁷	5. najnižšia priemerná mzda v EÚ
Celková cena práce ⁸	10. najnižšia celková cena práce v EÚ
Celková miera zaťaženia podnikov daňami a odvodmi (rok 2020) ⁹	4. najvyššie zaťaženie v EÚ
Produktivita práce ¹⁰	3. najnižšia miera produktivity z krajín EÚ
Pomer minimálnych miezd k mediánu ¹¹	Nepravidelné sledované SR patrí do skupiny krajín kde pomer MM k mediánu je medzi 50 – 60 %

³ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=GDP_per_capita,_consumption_per_capita_and_price_level_indices#Price_levels_in_Europe

⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=GDP_per_capita,_consumption_per_capita_and_price_level_indices#Price_levels_in_Europe

⁵ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230614-1>

⁶ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Minimum_wage_statistics#Minimum_wages_expressed_in_purchasing_power_standards

⁷ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Minimum_wage_statistics#Minimum_wages_expressed_in_purchasing_power_standards

⁸ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lc_lci_lev/default/table?lang=en

⁹ <https://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc-paying-taxes-2020.pdf>

¹⁰ <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00116/default/table?lang=en>

¹¹ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Minimum_wage_statistics#Minimum_wages_expressed_in_purchasing_power_standards